

Embargo tot zondag 31 januari 2010 om 12.00 uur – Alleen gesproken tekst geldt!

Toespraak Burgemeester Job Cohen bij de Auschwitz Herdenking 2010 op zondag 31 januari 2010 in het Wertheimpark te Amsterdam.

Dames en heren,

Evenals in voorgaande jaren zijn we vandaag naar het Wertheimpark in Amsterdam gekomen om samen met familie, vrienden en belangstellenden uit het hele land stil te staan bij de slachtoffers van het concentratiekamp Auschwitz, tijdens de Tweede Wereld oorlog.

Auschwitz staat symbool voor het ultieme kwaad dat de ene mens de andere mens kan aandoen.

Auschwitz is en blijft, zoals de Nobelprijswinnaar Imre Kertesz eens schreef, het grootste Europese trauma sinds de kruisiging. Dit trauma zijn we, collectief en individueel, zowel in het persoonlijke als maatschappelijk leven, 65 jaren na de bevrijding van Auschwitz nog steeds bezig te verwerken. We zijn in zekere zin allemaal slachtoffers van Auschwitz – en toch ook weer niet.

Slachtoffers.

Dat zijn in de eerste plaats de miljoenen mensen, mannen en vrouwen, jong en oud, uit alle beroepen en

maatschappelijke geledingen afkomstig, uit alle door de nazi's bezette landen van Europa, die in het concentratiekamp Auschwitz werden bijeengedreven en daar vervolgens de dood vonden door honger, ziekte, uitputting, medische experimenten en regelrechte moord door vergassing in de gaskamers. De slachtoffers van Auschwitz waren voor het overgrote deel Joden, heel veel Joden, maar ook duizenden Roma en Sinti, Polen, Russische krijgsgevangenen, Jehovagetuigen en politieke tegenstanders van de nazi's.

Op deze dag gedenken wij hen allen in het besef dat al deze mensen unieke individuen waren, met een uniek leven, en tijdens hun leven in lief en leed verbonden met vele andere mensen. Wij blijven met hen verbonden: het waren immers onze vaders en grootvaders, moeders en grootmoeders, broers en zussen, ooms en tantes, neven en nichten, landgenoten en stadgenoten.

Slachtoffers

Dat zijn ook de enkele duizenden die de hel en de verschrikkingen van Auschwitz hebben meegemaakt, en die het wonderlijk genoeg hebben overleefd. In Nederland is dat een heel kleine groep. Van de meer dan 60 duizend Nederlanders die naar Auschwitz werden getransporteerd,

overleefden er slechts 500. Zij keerden na de oorlog, vaak na vele omzwervingen, gebroken terug en werden bij thuiskomst geconfronteerd met de totale verwoesting van hun persoonlijke, maatschappelijke en materiële wereld. Voor hen is de Sjoa een onheelbare en vaak ondeelbare wond. Auschwitz is altijd en overal – zelfs als er niet over wordt gepraat. Hun aantal wordt met het voortschrijden der jaren kleiner, maar een aantal van hen staat, evenals in vorige jaren, vandaag in ons midden.

Uw verhaal en uw ervaringen zijn niet altijd verwoord en gehoord, of pas heel laat, en niet, nauwelijks of moeizaam verwerkt. U weet dat niet alleen uzelf, maar ook uw kinderen en soms zelfs uw kleinkinderen daar onder hebben geleden, en in die zin ook slachtoffer van Auschwitz zijn. Niemand had kunnen denken dat het zo zou lopen en het is wel het laatste wat u had gewild. Auschwitz is zoals Judith Belinfante zegt “een erfenis die je niet wilt overdragen, maar waaraan je niet kunt ontkomen”.

Ik hoop dat de aanwezigheid vandaag van allen, van familie en vrienden, van allen die zich betrokken voelen, u sterkt en u troost.

Wie stilstaat bij het enorme leed dat de slachtoffers van Auschwitz is aangedaan, de verwoesting ziet waarmee de

overlevenden van Auschwitz werden geconfronteerd, de pijn voelt die tot de dag van vandaag doorgaat en aan de daarop volgende generaties wordt doorgegeven, die ziet tegelijkertijd het wonder hoe die slachtoffers van weleer zich na de Tweede Wereldoorlog hebben herpakt, en zich naar het leven hebben gericht. Ze zijn getrouwd, hebben kinderen gekregen, zijn aan het werk gegaan, maatschappelijk en politiek actief geworden, hebben studies voltooid, carrière gemaakt.

Ik zie hoe langzamerhand vele joodse instituties, zowel religieus als seculier, zich hebben opgericht. Met weinig mensen, veel te weinig, maar met een grote innerlijke kracht. Vijfenzestig jaren na het einde van de oorlog is Amsterdam weer het Nederlandse centrum van een zelfbewust joods bestaan – en dat doet mijn hart goed.

Hitler heeft niet gewonnen. Joden zijn geen slachtoffer meer en moeten dat nooit meer worden.

Nooit meer Auschwitz.